

Coves del castell de Gelida (A, B, C)

Gelida

Ubicació

Comarca: Alt Penedès
Lloc/Adreça: Al Castell de Gelida, al vessant sud de l'espadat del castell.
Alçada: 250,18

Coordenades:

Latitud: 41.436179431673
Longitud: 1.8688452243805
UTM Est (X): 405498
UTM Nord (Y): 4587796

Classificació

Número de fitxa 08091 - 174
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Jaciment arqueològic
Estil / època: Neolític Edats dels Metalls
Estat de conservació Regular
Notes de conservació: És un entorn de balms a la paret de roca sobre la qual es troba el castell, en el barranc que porta a la font de Cantillepa.
Protecció Legal
Tipus de protecció: BCIN
Tipus de protecció: EPA
Observacions protecció: Consta com a BCIN dins de tot el perímetre del Castell. Segons Disposició addicional 1.2 de la Llei 9/93 Sòl de Protecció Especial (Pla territorial Metropolità de Barcelona, Pla Director Territorial de l'Alt Penedès)
Data aprovació: dj., 05/05/1949 - 12:00
Número inventari Inventari del Patrimoni Arqueològic i Paleontològic de Catalunya
Generalitat i altres inventaris (3958)
Accés Difícil

Ús actual:	Científic
Titularitat	Pública
Titular:	Ajuntament de Gelida. Plaça de la vila, 12. 08790 GELIDA
Fitxes associades:	
<u>Col·lecció del Centre d'Interpretació del castell de Gelida</u>	
<u>El castell de Gelida</u>	
Autoria de la fitxa	Martí Picas. INSITU SL
Data de registre de la fitxa:	ds., 18/05/2024 - 19:46

Descripció

La Cova A, en realitat, es tracta d'una escletxa que coincideix amb una diàclasi amb orientació est-oest. S'ubica a una altura de 280 m sobre el nivell del mar. Aquesta cavitat va ser l'única que va proporcionar materials arqueològics, tot i que no mostrava una sedimentació clara. Actualment, està bloquejada per un desprendiment de roca i és inaccessible. Amb els dibuixos de planta de Josep de la Vega, es pot intuir que el recorregut intern està dividit en dos tubs amb una profunditat similar de 26 m. Entre els artefactes descoberts es troben indústria lítica en sílex, estris de poliment com una destal de basalt i una peça de collaret, així com artefactes de metall i ceràmica, incloent-hi un bol de ceràmica a torn amb decoració pintada.

Les coves B i C, en canvi, es van revelar com a tubs d'emissió avortats del sistema càrstic i no van proporcionar cap material arqueològic significatiu. La B seria una cova petita, de 3 m d'amplada i 6 m de profunditat. La C és una mica més gran, de fins a 5 m d'amplada i 9 m de profunditat.

A partir dels elements arqueològics més rellevants, es pot inferir que la Cova A va ser utilitzada durant períodes que abasten des de l'Eneolític-Bronze Antic fins a èpoques ibèriques i romanes, mentre que la "Cova del G.R.A" es pot adscriure a èpoques ibèriques i romanes. Tot i això, cal destacar que, a causa de la manca de dades sistemàtiques, es planteja la hipòtesi que aquestes coves poguessin haver estat fetes servir com a llocs d'enterrament o per a pràctiques rituals i culturals, tot i que no s'han documentat restes humanes.

Pel que fa als materials, en l'estudi publicat als Quaderns Gelidencs per Erik Villaroya l'any 2019 es fa un repàs de l'estat actual de les peces. L'estat apreciable en aquell moment era dolent - regular segons l'autor, tenint en compte que alguns dels fragments, especialment els ceràmics s'havien trencat en aquests darrers anys i presentaven problemes de conservació per la part interna. Els materials lítics, si bé conserven millor, opina que haurien sigut de major dimensió, especialment les fulles de sílex, i podria ser que també s'haguessin trencat.

Els materials lítics provinents del jaciment més destacats són fragments de làmines de sílex de diferent amida de les quals tres podrien correspondre a làmines o ganivets. Un parell de puntes de fletxa, un raspador de pedra calcària, i un fragment de destal de pedra polida i una petita esfera o anella forada també de pedra. De produccions ceràmiques tres fragments amb decoració de cordons, i una vora amb restes de pintura amb motius concèntrics ibèrica. Les peces d'os només són un fragment de punxó i una agulla sencera i un botó piramidal quadrat foradat en V. Finalment, de material metàl·lic s'ha preservat una anella de bronze petita i un fragment d'anella més fina.

Història

El castell de Gelida, testimoni del passat medieval i modern de la regió, s'erigeix en un monument emblemàtic que reflecteix l'expansió de la colonització catalana més enllà del riu Llobregat. Enclavat en un entorn natural imponent, aquesta fortificació va ser el nucli original de població de Gelida fins que, durant el segle XVII, el creixement demogràfic i els esdeveniments de la Guerra de Successió van motivar el trasllat de la població cap a la vall, configurant l'actual centre urbà. Aquesta transformació històrica converteix el castell de Gelida en una fascinant mostra de l'evolució urbana i social de la regió al llarg del temps.

Si bé les coves, possiblement ja eren conegudes d'antic, no és fins a mitjan segle XX que se'n reporta l'existència en etapa contemporània. Als voltants del castell, van ser identificades unes coves / balmes durant els mesos de juliol i setembre de 1963. L'exploració i descobriment d'aquestes coves / balmes va ser liderada per membres del Grup de Recerques Arqueològiques del Grup Excursionista de Gràcia. Entre les troballes, es va descobrir material arqueològic només en una de les coves, coneguda com la "Cova del G.R.A", mentre que l'exploració d'una altra cova i una escletxa no va donar resultats conclusius. Els artefactes recuperats eren fragments de "*dolium*", un fragment de ceràmica ibèrica comuna, un altre fragment de ceràmica a mà indeterminat, dos fragments de ferro, i una petita destal de basalt. Malauradament, no es disposa de més informació sobre la seva ubicació precisa. Posteriorment, l'any 1977, J de la Vega, coneixent les troballes del 1963, va dur a terme tasques de documentació arqueològica. Durant aquesta investigació, es van identificar un total de tres cavitats, denominades A, B i C, i es va inventariar els materials arqueològics d'una col·lecció particular, els quals provenien d'excavacions clandestines realitzades en aquestes coves.

Els estudis més recents i comparables de la zona, segons identifica Villaroya ens fan suposar que estariem davant d'una utilització de la cova per context funerari, si tenim en compte les característiques orogràfiques del lloc, així com la tipologia d'artefactes i restes recuperats, propis d'un aixovar funerari en un període de Calcolític - Bronze antic.

Ja en una fase contemporània s'ha instal·lat la col·lecció de peces al centre d'interpretació del Castell, que es pot veure al segon pis de l'edifici de recepció de visitants.

Bibliografia

VILLARROYA, Erik (2019). Darreres aportacions al coneixement de la prehistòria de Gelida: El material prehistòric de les coves del Castell. Quaders Gelidencs d'Història i Societat, 7. Ajuntament de Gelida.

Enllaços d'interès:

[Inventari del Patrimoni Arqueològic de Catalunya. Carta Arqueològica](#)

12. Punta de fletxa amb peduncle, de sílex color gris fosc.
 13. Esfera foradada de pedra calcària, polida i ben treballada que possiblement hauria format part d'un penjoll.
 14. Fragment de ceràmica feta a mà de cordons laterals amb petites incisions i superfície brunyida.
 15. Fragment de ceràmica feta a mà amb decoració de cordons laterals amb petites incisions i superfície brunyida.
 16. Fragment de ceràmica feta a mà amb cordons laterals
 17. Fragment de ceràmica feta a torn d'època ibèrica, pintada amb semicercles concèntrics.
 18. Agulla d'os sencera, en un extrem s'observa el poliment per a aconseguir un final punxant.
 19. Fragment de punxó de grans dimensions, d'os.
 20. Botó d'os de forma quadrada amb doble perforació en "Y" a la part central de la peça. És ornamental i característic del calcolític i del bronze antic.
 21. Anella de bronze de petites dimensions, sencera.
 22. Petit fragment d'una anella de bronze.
- Probable període de totes les peces 1800 a 1200 a.n.e

Donació de les peces de la Família Granero Campi a l'Associació d'Amics del Castell de Gelida, trobats en les coves situades al penya-segat de Cantillepa

Donació de les vitrines per part de la Família Xuriguera / Rico / Aguiló a l'AACG

Desembre 2021

1. Làmina de sílex de color gris fosc amb múltiples retocs laterals. Està fragmentada el que fa suposar que era molt més llarga en el seu origen.
2. Làmina de sílex de color gris clar, en forma de trapezi, amb múltiples retocs laterals. Fragmentada en la part superior, originalment deuria ser més llarga.
3. Làmina de sílex de color gris clar, molt fina i en forma de trapezi rectangular amb molts retocs laterals.
4. Fragment d'una làmina de sílex de color gris fosc en forma de trapezi rectangular
5. Fragment de sílex de color gris corresponent a la part inferior d'una làmina.
6. Fragment de làmina de basalt molt petita i amb forma de trapezi. No s'observen retocs laterals.
7. Fragment de làmina de sílex melat. Probable origen francès del material, sílex associat amb l'existència d'una jerarquia social al ser un material preuat i escàs.
8. Fragment molt petit d'una làmina de sílex.
9. Raspador de pedra calcària, per la seva morfologia també era un tallador.
10. Destral de pedra polida realitzada en basalt.
11. Punta de fletxa amb peduncle feta a partir de sílex de color gris fosc.

Probable període de totes les peces 1800 a 1200 ane

Donació de les peces de la Família Granero Campi a l'Associació d'Amics del Castell de Gelida, trobats en les coves situades al penya-segat de Cantillepa

*Donació de les vitrines per part de la Família Xuriguera / Rico / Agulló a l'AACG
Desembre 2021*

